

ANIMACIJA ŠTUDIJSKIH KROŽKOV

"Beremo z Manco Košir"

S študijskimi krožki, ki potekajo v okviru projekta Andragoškega centra Slovenije že skoraj desetletje, se je seznanil že marsikateri odrasli prebivalec Slovenije. V lanskem letu, na primer, se je v študijskih krožkih učilo preko 1.834 odraslih, kar je skoraj šestkrat več kot prvo leto (v prvem letu je bilo v krožkih 316 udeležencev) (Malečkar, 2000). V študijskih krožkih se ljudje učijo, kar jih veseli, udeleženci se sami odločijo, kaj se bodo učili in na kakšen način. Veselje do učenja v majhnih skupinah, kot je učenje v študijskih krožkih, demokratično sodelovanje in delovanje, povezovanje študijskih krožkov z okoljem, seznanjanje okolja z rezultati dela v študijskem krožku so poglobljene lastnosti učenja v študijskem krožku, ki marsikateremu udeležencu študijskega krožka ponovno prebudijo željo po učenju in aktivnem delovanju v svojem okolju. V okviru projekta že drugo leto delujejo bralni študijski krožki, ki se izvajajo pod skupnim nazivom "Beremo z Manco Košir", in se za razliko od ostalih študijskih krožkov ukvarjajo izrecno z branjem literature ter so namenjeni razvijanju in širjenju bralne kulture med odraslimi. Eden izmed načinov za prebuditev želje po branju pri odraslih je ustvarjanje ustreznih pogojev, v okviru katerih se odrasli sami odločajo, kaj bodo brali, koliko, kdaj in s kom se bodo o prebrani knjigi pogovarjali. Učenje v študijskih krožkih temelji na načelu prostovoljnosti, ki odraslemu omogoča svobodno odločanje in delovanje. S svobodo odločanja je brez dvoma povezana tudi dobršna mera samostojnosti in samozavesti, ki se ju učimo živeti in obvladovati skozi celo življenje. Pri

tem je nedvomno pomemben dejavnik učenje, ki obsega tako bogatenje razuma kot duha. Branje literature je ena izmed pomembnih poti učenja "o življenju in za življenje", ki nam pomaga razumeti preteklost, sedanjost in pomaga, da lahko sprejmemo prihodnost. Pomembno je, da se o prebranem lahko s kom pogovorimo, izmenjamo mnenje, drugemu priporočimo misel, avtorja, naslov knjige, ki bi nas potolažila, poučila, razveselila, spodbudila za iskanje novih avtorjev in knjig o problematiki, ki jo želimo spoznati, se o njej poučiti, iskati odgovore o sebi in ljudeh, ki nas obdajajo. Vprašanje, ki se postavlja, je, kako ljubezen do branja literature prebuditi med odraslimi, zlasti med tistimi, ki so se s slovesom od obveznega branja v šoli hkrati poslovili tudi od branja literature.

ANIMACIJA ŠTUDIJSKIH KROŽKOV "BEREMO Z MANCO KOŠIR" V BLAGOVNICI NAME

Namen študijskih krožkov "Beremo z Manco Košir" je večpomenski, med drugim je tudi premestitev stereotipa, da je branje literature namenjeno izbrancem in šolajoči se mladini. Razmišljali smo, kako duh učenja, druženja in branja v študijskih krožkih prenesti v širše okolje in sporočiti ljudem, da je branje lahko prijetno, ali kot pravi Bina Štampe Žmavc: "*Branje je potovanje na barkah besed prek tišine. Molčiš in poslušáš čenčanje daljav in sveta iz bližine.*"

Kot smo že omenili, je za študijske krožke značilno, da svoje delo predstavijo javnosti in

tako neposredno vplivajo na osveščanje okolja s pomenom branja, učenja in skupnega sodelovanja v okviru neformalnega učenja, kakršno je učenje v študijskih krožkih. Pri animaciji okolja s pomenom branja je pomembno sodelovanje različnih subjektov: udeležencev študijskih krožkov, literarnih ustvarjalcev, lokalnih in nacionalnih medijev, različnih izobraževalnih, kulturnih in drugih institucij. V študijskih krožkih "Beremo z Manco Košir" se je porodila zamisel za skupno akcijo, ki bi zaznamovala Prešernovo leto in sočasno pritegnila k literaturi čimveč ljudi, tudi tiste, ki še nimajo kulture branja najbolj razvite. Odločili smo se, da pripravimo posebno "*bralno potovanje*", ki bo omogočilo različnim obiskovalcem Name, da doživijo idejo študijskih krožkov "Beremo z Manco Košir" dobesedno in neposredno.

Na prireditvi so študijski krožki "Beremo z Manco Košir" skupaj s številnimi literarnimi in glasbenimi ustvarjalci predstavljali različne slovenske in tuje literarne ustvarjalce ter tako seznanili širšo javnost s pomenom oblik neformalnega druženja in delovanja, kot so študijski krožki, pri širjenju zavesti o pomenu branja v vseh življenjskih obdobjih ter različnih socialnih in kulturnih okoljih.

BRANJE LEPOSLOVNIH KNJIG

V času prireditve *V Nami niste sami – knjige so z vami* smo izvedli tudi anketiranje z mimoidočimi, slučajnimi obiskovalci Name. V nadaljevanju predstavljamo rezultate ankete. Še prej pa želimo opozoriti, da je potrebno pridobljene podatke jemati z zadržkom, ker je vzorec anketirancev slučajen, kar pomeni, da predstavljamo podatke, dobljene od mimoidočih obiskovalcev prireditve, ki so bili pripravljeni sodelovati pri anketiranju.

Z anketnim vprašalnikom smo ugotavljali demografske podatke anketirancev (spol, starost) in njihove bralne navade. Kakšne in kolikšne so bralne navade (branje leposlovnih knjig) obiskovalcev prireditve v Nami, smo ugotavljali s tremi vprašanji (zaprtega tipa). Od anketirancev smo želeli izvedeti:

- Kakšno je njihovo mnenje o obsegu prebranih leposlovnih knjig?
- Kako pogosto berejo leposlovne knjige?
- Koliko leposlovnih knjig preberejo na leto?

Izsledke analize smo posebej obravnavali glede na demografske podatke udeležencev (spol in starost). Pri anketiranju je sodelovalo 1271 obiskovalcev, od tega je bilo 6 anketnih vprašalnikov neveljavnih. Pri interpretaciji podatkov obravnavamo 1265 anketirancev.

Anketo je izpolnilo 75 odstotkov žensk in 22 odstotkov moških. Največ anketirancev je starih od 26 do 40 let (30 %), sledijo stari od 41 do 55 let (21 %), od 16 do 25 let (17 %). Najmanj udeležencev je starih manj kot 16 let (16 %) in več kot 56 let (15 %). Najmlajši anketiravec je star 3 leta, najstarejši pa 89 let. Omenjeni podatki nam bodo v pomoč pri interpretaciji stališč anketirancev o njihovih bralnih navadah.

Obiskovalce prireditve v Nami smo vprašali, **ali so zadovoljni z obsegom prebranih leposlovnih knjig**. Dobili smo sledeče odgovore:

- Večina udeležencev je odgovorila, da bi radi več brali (45 %), kar 39 % udeležencev jih meni, da berejo dovolj. Le 15 % jih meni, da berejo premalo.
- Na osnovi primerjave med spoloma ugotavljamo, da ne obstaja pomembnejša razlika glede na spolno strukturo; 41 % moških in 47 % žensk bi brali radi več kot doslej, sledijo tisti, ki berejo dovolj (33 %

moških, 40 % žensk), najmanj pa je tistih, ki menijo, da berejo premalo (25 % moških, 12 % žensk).

Zanimiva je primerjava stališč o branju glede na starost anketirancev:

- Mlajši anketiranci, stari do 16 let, menijo, da dovolj berejo (62 %), 32 odstotkov anketirancev je mnenja, da bi radi brali več, le 5 odstotkov jih meni, da berejo premalo.
- Največ anketirancev, starih od 16 do 25 let odgovarja, da bi brali več (50 %), 34 odstotkov jih meni, da berejo dovolj, 19 odstotkov pa jih ocenjuje, da premalo berejo.
- Največ anketirancev, starih od 26 do 40 let, bi radi več brali (54 %), 29 odstotkov meni, da berejo dovolj, 17 odstotkov pa jih je mnenja, da premalo berejo,
- Tudi v starostni skupini od 41 do 55 let je največ udeležencev odgovorilo, da bi radi več brali (45 %), sledijo tisti, ki menijo, da berejo dovolj (34 %), 20 odstotkov pa jih je mnenja, da berejo premalo.
- Med udeleženci, starejšimi od 56 let, prevladuje mnenje, da berejo dovolj (51 %), 35 odstotkov pa jih meni, da bi radi brali več, le 12 odstotkov jih odgovarja, da premalo berejo.

Sklepamo lahko, da so z obsegom branja leposlovja najzadovoljnejši mlajši anketiranci (mlajši od 16 let) in starejši od 56 let, najmanj pa stari med 26. in 55. letom, torej populacija, za katero se tudi sicer predpostavlja, da je vključena v številne in različne socialne vloge (dom, družina, služba ipd.). Razloge za njihovo nezadovoljstvo lahko iščemo v času, ki si ga lahko vzamejo za branje, njihovih predhodnih izkušnjah, ki jih imajo z branjem literature ipd. Obseg branja književnosti je med drugim odvisen tudi od odnosa, ki ga imamo do literature – koliko in kaj nam branje literature pomeni –, predhodnih izkušenj, ki jih imamo z branjem, od socialnih in kulturnih okoliščin, iz katerih izhajamo, in nenazadnje od samega interesa oziroma želje po branju leposlovnih del. V zvezi s tem lahko govorimo o kulturi branja, ki si jo lahko tako kot ostale kulturne vzorce privzgojimo in tako postane del kulture našega vsakdanjega življenja. Izobraževanje odraslih lahko z ustreznimi strategijami in projekti za širjenje branja med odraslim aktivnim prebivalstvom pripomore k dvigu branja leposlovja, ki ga tudi sicer razvijamo že drugo leto v okviru študijskih krožkov "Beremo z Manco Košir".

Največ knjig na leto preberejo mlajši od 15 let.

Obiskovalce prireditve v Nami smo vprašali, **kako pogosto berejo leposlovne knjige**. Na osnovi podatkov, ki smo jih dobili od anketirancev, ugotavljamo, da največ anketirancev bere mesečno leposlovne knjige (32 %); sledijo tisti, ki berejo tedensko (26 %) ali dnevno (23 %). Zanimljivo

malo anketiranih (1 %) odgovarja, da ne berejo leposlovnih knjig. Na osnovi navedenih podatkov bi lahko sklepali, da večina anketiranih bere leposlovje. Če

primerjamo podatke s podatkom iz raziskave o branju (Martin Žnideršič in drugi, Knjiga in bralci IV, 1999, str. 33), kjer je navedeno, da 51 odstotkov vprašanih v letu 1998 (Žnideršič 1999) ne bere leposlovja. Navedena ugotovitev nas spodbuja k sklepu, da so prireditve v Nami obiskali in sodelovali pri anketiranju tisti, ki imajo tudi sicer razvito bralno kulturo. Nadalje pa se nam postavlja vprašanje, kako na takšno prireditev, kot je bila prireditev v Nami, pritegniti tudi ljudi, ki ne berejo literature, oziroma kako jih pritegniti k sodelovanju pri anketiranju in jim dati priložnost, da sami pri sebi razsodijo, kakšne so njihove bralne navade. Namen projekta študijskih krožkov "Beremo z Manco

Košir" je, kot smo že omenili, širiti kulturo branja v različnih okoljih in med različnimi ljudmi, tudi in predvsem med tistimi, ki jim branje literature (še) ni najbolj pri srcu.

Od obiskovalcev v Nami, ki so sodelovali pri anketiranju, smo želeli izvedeti, **koliko knjig preberejo na leto**. Podatki, ki smo jih dobili, kažejo, da največ anketirancev prebere do 20 knjig (37 %) in do 5 knjig letno (34 %). Več kot 20 knjig letno prebere 28 odstotkov anketirancev. Ugotovili smo, da ne obstaja večja razlika v številu prebranih knjig med spoloma; tako med moškimi kot med ženskami je največ tistih, ki preberejo do 20 knjig letno. Nekoliko večja razhajanja v številu prebranih knjig so glede na starost anketirancev. Ugotovili smo, da največ knjig (več kot 20 knjig letno) preberejo mlajši od 15 let (41 %), manj knjig letno preberejo starejši od 56. leta; kar 45 odstotkov jih navaja, da preberejo manj kot 5 knjig letno. Na osnovi podatkov, ki smo jih dobili, lahko sklepamo, da največ udeležencev prebere do 20 knjig letno; manj je tistih, ki letno preberejo več kot 20 leposlovnih knjig; obseg prebranih knjig je višji pri mlajših bralcih; to velja tako za ženske kot moške.

Podatki, ki smo jih pridobili z anketiranjem slučajnih obiskovalcev prireditve v Nami, kažejo, da se na prireditve, namenjene širjenju bralne kulture, kakršna je bila prireditev v Nami, žal, v večini odzovejo ljudje, ki tudi sicer berejo. In kot smo že omenili, je veliko vprašanje, kako pridobiti tiste, ki kulture branja še nimajo razvite. Učenje, druženje in delovanje v študijskih krožkih "Beremo z Manco Košir" predstavlja eno izmed poti za animacijo branja med odraslimi. Da bo branje postalo "*široko in množično potovanje*", ki bo povezovalo med seboj bralce in nebralce, visoko izobražene in tiste, ki imajo nižjo stopnjo izobrazbe, bo potrebno še veliko postoriti na področju osveščanja na nacionalni, lokalni in nena-

zadnje tudi na globalni ravni, saj knjiga poleg tega, da nas uči razumeti sebe in življenje, pomaga preusmeriti in presehati tako osebne kot tudi nacionalne meje – tudi zato branje leposlovja ne bi smelo biti le v domeni "izbrane elite" in institucij (npr. šol). In ravno tukaj se odpira prostor, ki je namenjen neformalnemu učenju in dialogu med ljudmi, kar je odraz, prednost in priložnost za delovanje študijskih krožkov "Beremo z Manco Košir".

Vilma Malečkar

LITERATURA

Malečkar, V. (2000). Analiza delovanja študijskih krožkov v šolskem letu 1999–2000. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.

Žnideršič, M. (1999). Knjiga in bralci IV. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. Anketirani so bili prebivalci Slovenije, stari od 18 do 75 let, obseg vzorca je bil 1.084 anketirancev (Žnideršič in drugi, 1999, str. 8)

¹ Anketirani so bili prebivalci Slovenije, stari od 18 do 75 let, obseg vzorca je bil 1.084 anketirancev (Žnideršič in drugi, 1999, str. 8)